

Een gezondheidsbeleid op school (ook) voor kansengroepen

© VIG 2007

Docent: Olaf Moens
Datum: 12 december 2007
Plaats: VCLB – De Factorij

VIG
vzw

Vlaams Instituut voor
Gezondheidspromotie

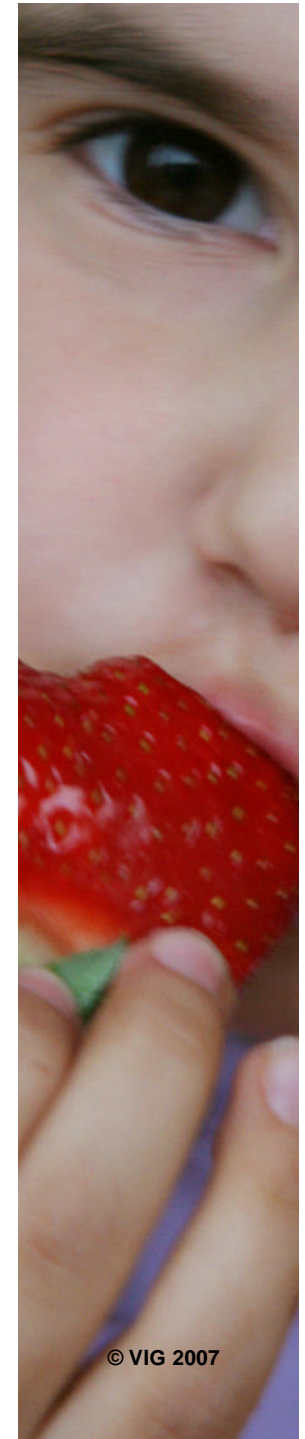
Sociaal-economische gezondheidsverschillen en onderwijs

Wederzijdse relatie:

- onderwijs/opleiding \longrightarrow gezondheid
- (on)gezond \longrightarrow studieresultaten

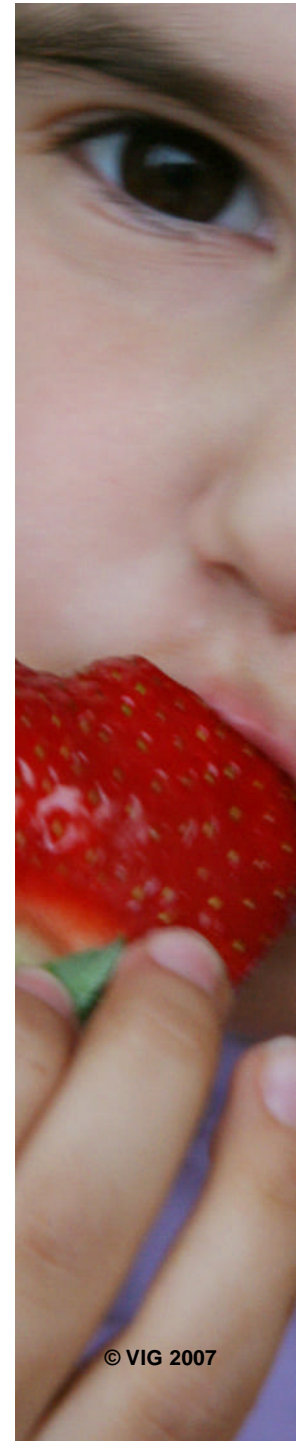
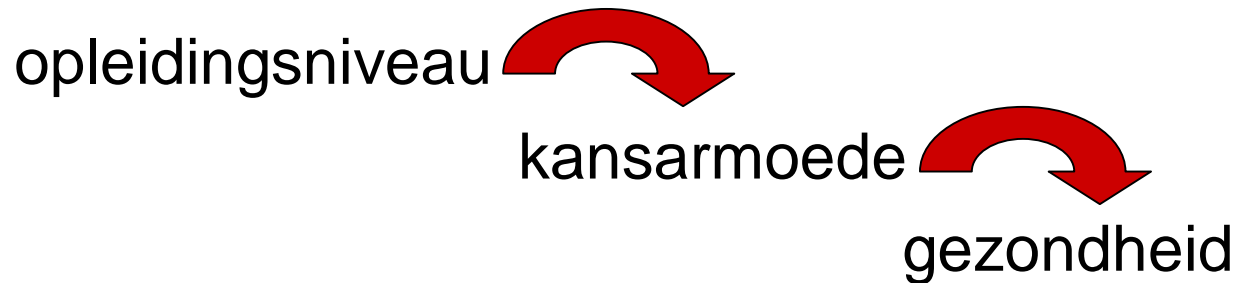
Strategie:

- 1) Gelijke onderwijskansen verkleinen gezondheidsverschillen
- 2) Werken aan gezondheid faciliteert gelijke onderwijskansen

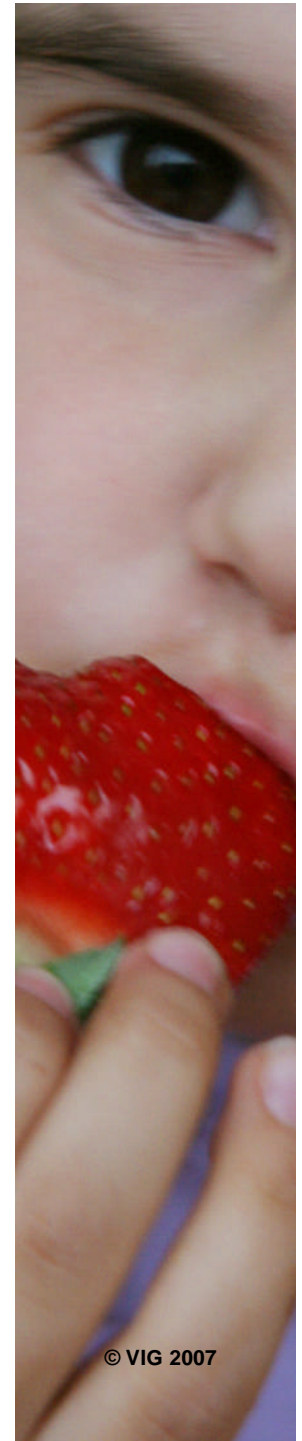
Gelijke onderwijskansen verkleinen gezondheidsverschillen

- Onderwijsstrategie vanuit gezondheid
- Basis: determinanten voor gezondheid
 - Kansarmoede
 - Scholingsgraad (ifv health literacy)
 - Opleidingsniveau
- Vlaanderen: (cumulatie)

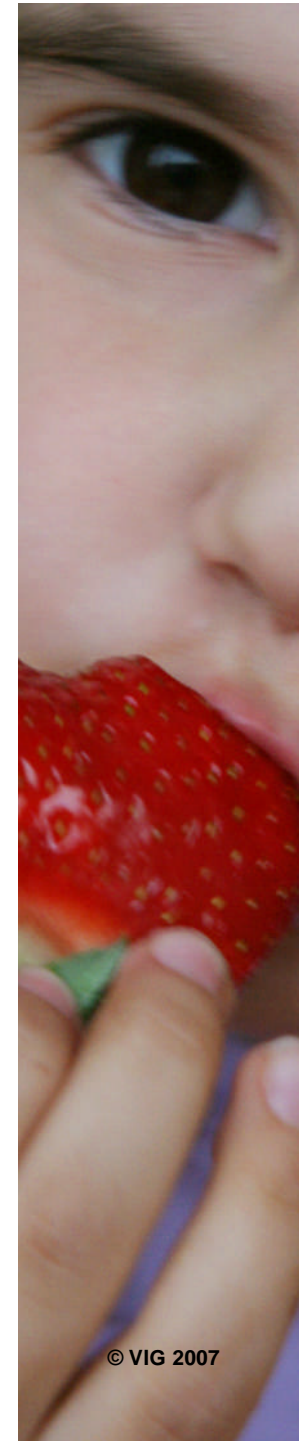
Gelijke onderwijskansen verkleinen gezondheidsverschillen

- Doelstelling:
 - Iedereen zo hoog mogelijk opleidingsniveau
 - Bepaald door intelligentie en capaciteiten (= verworven kenmerken)
- Interventie:
 - Onderwijs werkt 'neutraliserend' naar aangeboren kenmerken (gender, sociaal-economische status, etniciteit, ...)
 - Diversiteit, sociale mobiliteit, ICO, ...
- BaO > SO

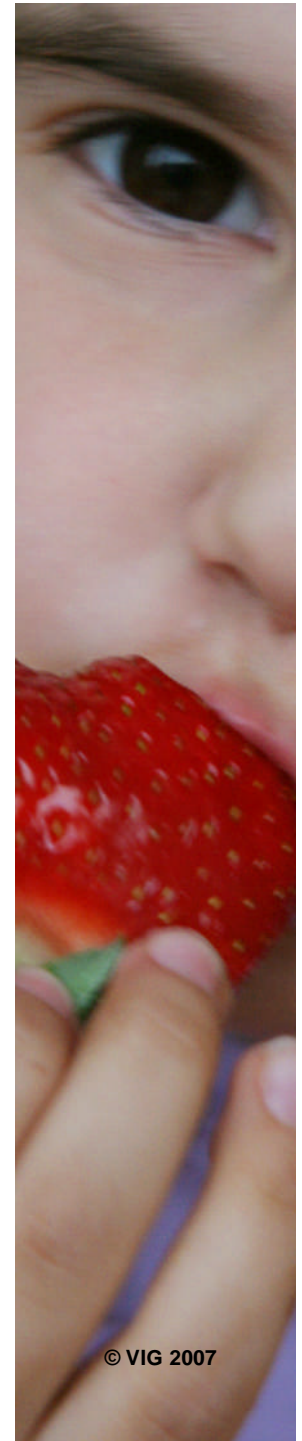
Gezonde leerlingen, succesvolle scholen

- Gezondheidstrategie vanuit onderwijs
- Basis: determinanten voor 'schoolsucces'
 - Gezondheid
 - Gezondheids-/risicogedrag
 - Kansarmoede
- Vlaanderen: (cumulatie)

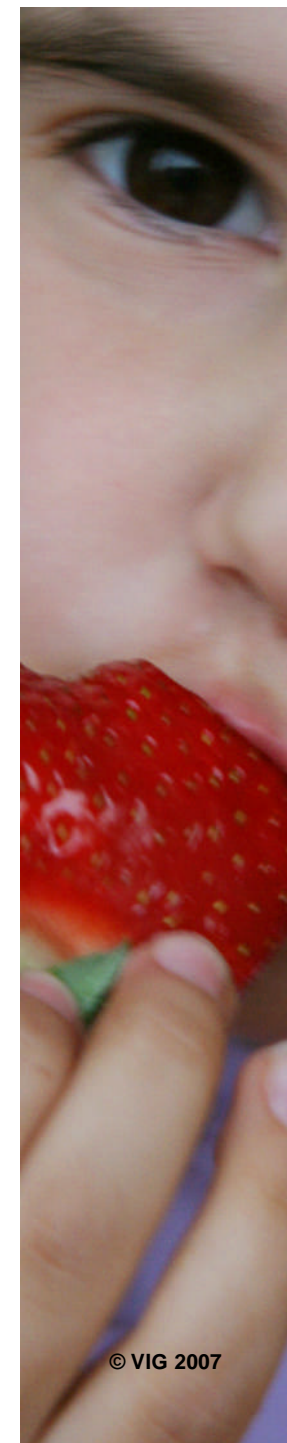
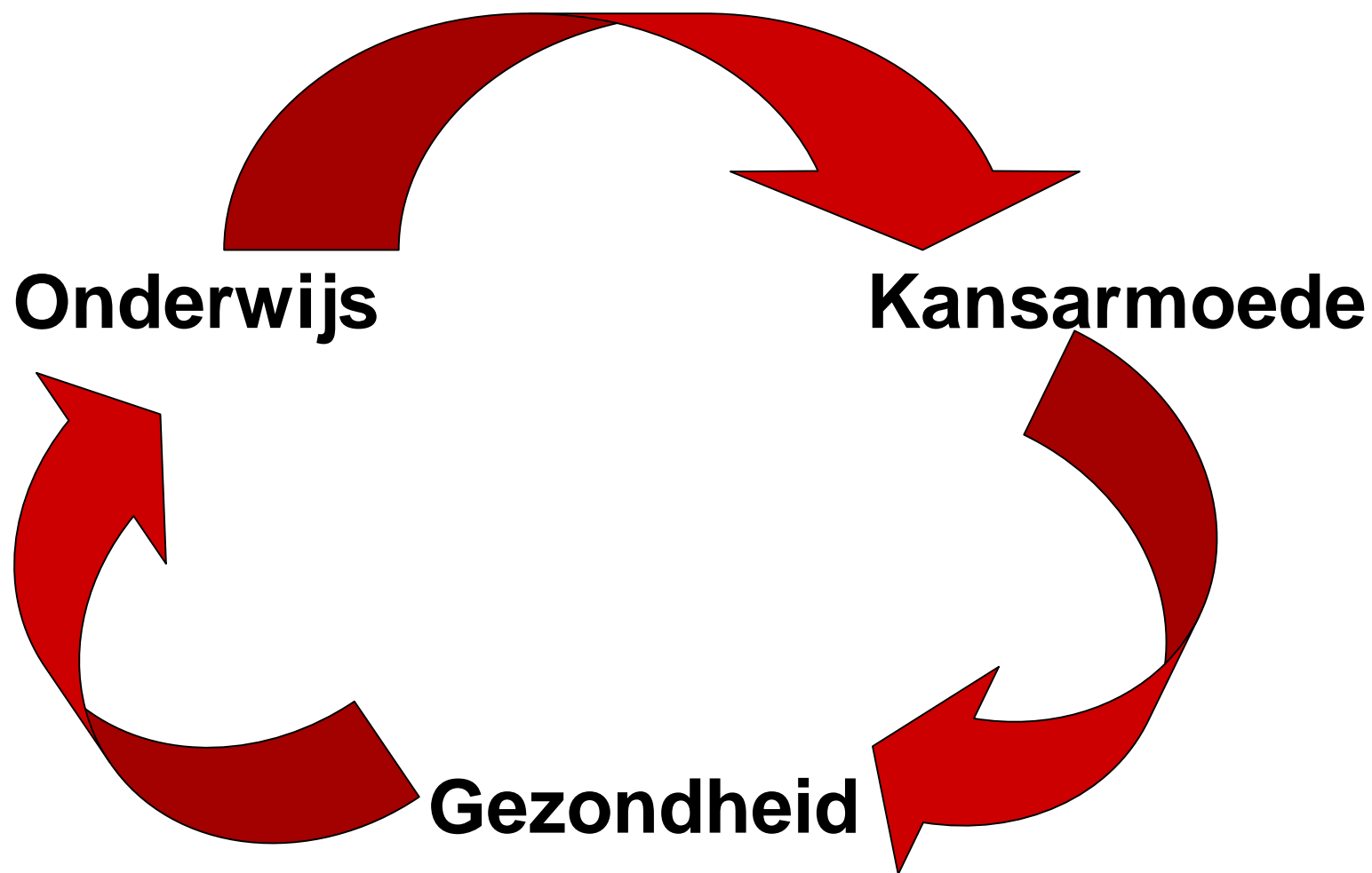

Gezonde leerlingen, succesvolle scholen

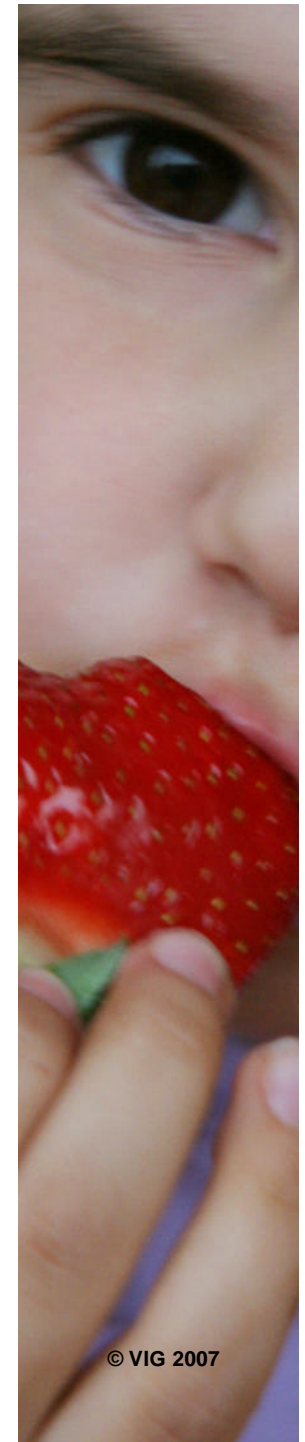
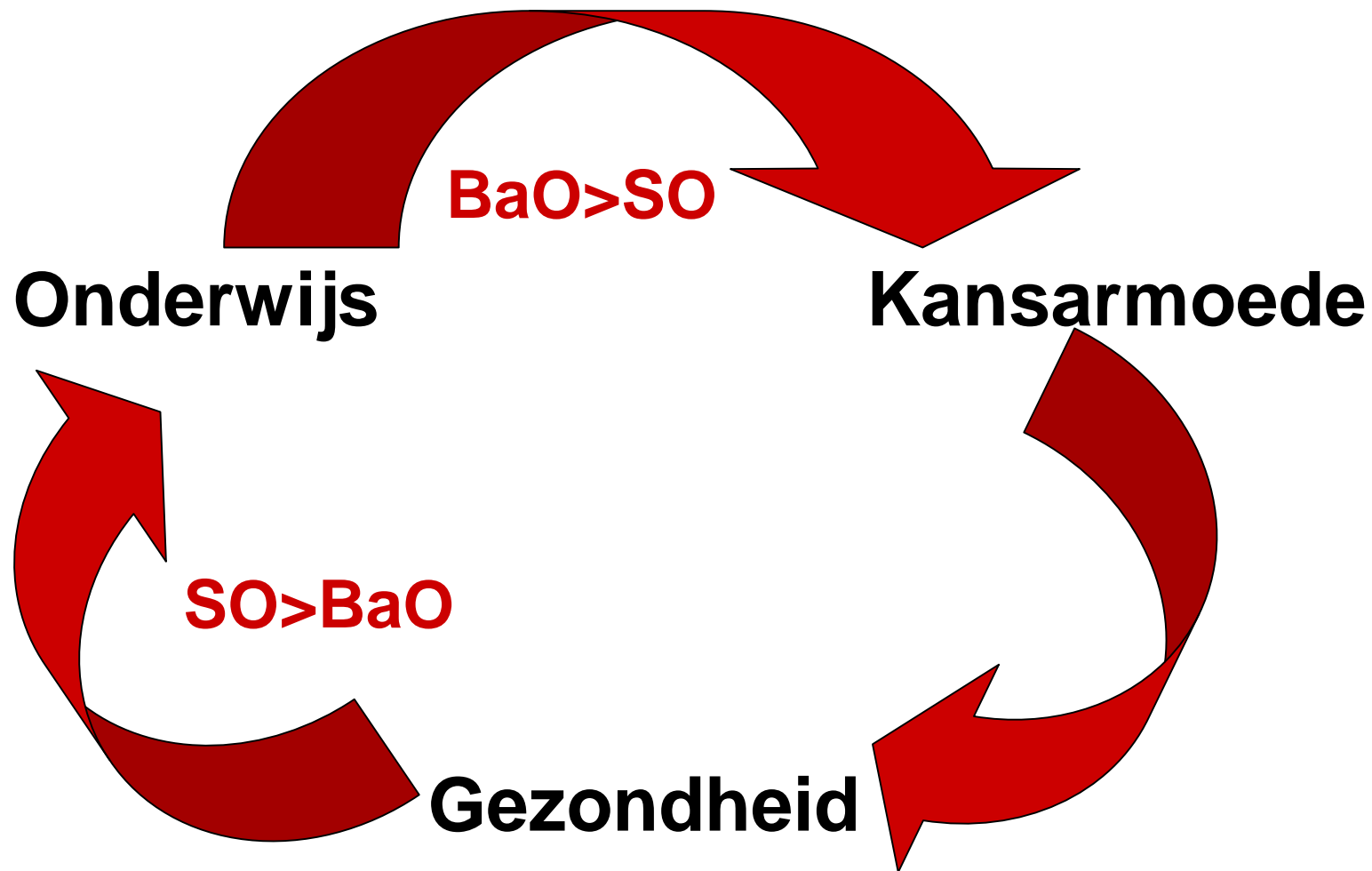
- Doelstelling:
 - Iedereen zo 'gezond' mogelijk
 - Niet gehinderd door thuismilieu
- Interventie:
 - Onderwijs werkt 'stimulerend' en '(bij)sturend' aan (gezondheids)gedrag en determinanten (kennis, vaardigheden, attitudes, ...)
 - Differentiatie, remediëring, zorg, gezondheidsbeleid, ...
- SO > BaO

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

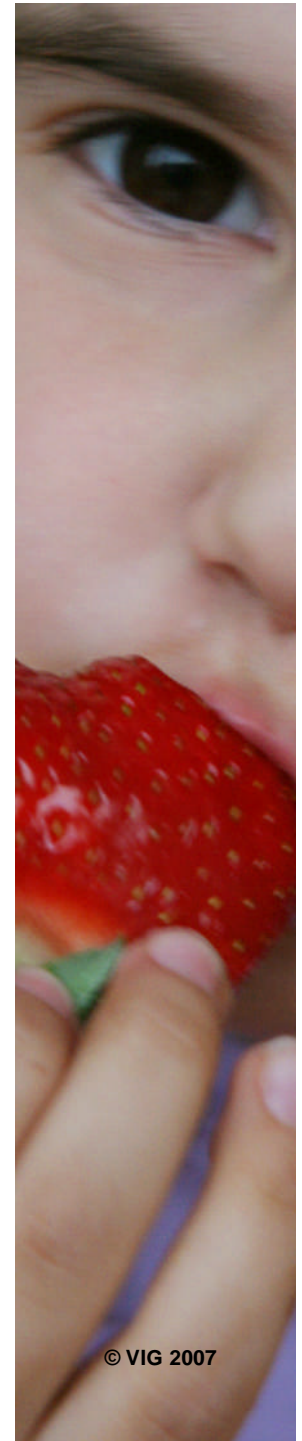
Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

Voorbeelden:

- Huiswerkklassen
- Halal-vlees in schoolmaaltijden
- Tanden poetsen
- Leermethodes (stressreducerend)
- Antisociaal gedrag

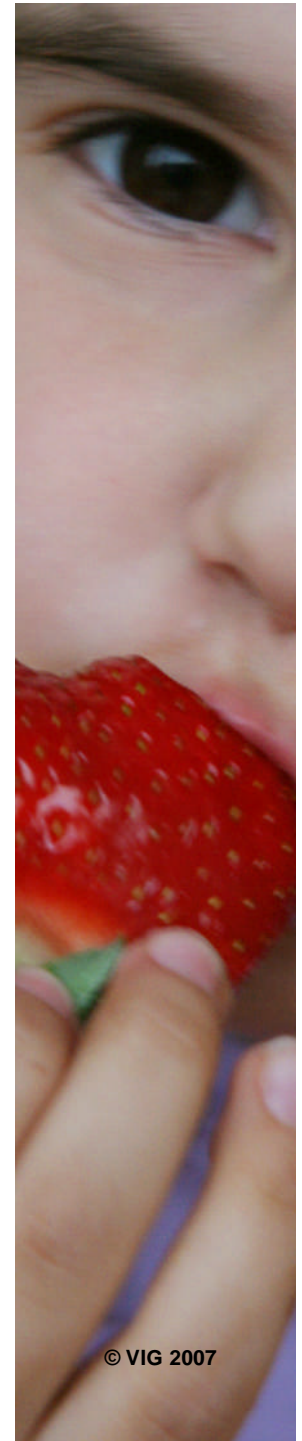

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

Wat zeggen de cijfers?

HBSC-studie (UG):

- Significante verschillen gedrag ASO/TSO/BSO leerlingen (roken, frisdrank, fruit, groenten, ...)
- Significante verschillen gedragsdeterminanten ASO/TSO/BSO leerlingen (kennis over fruit, groenten, ...)

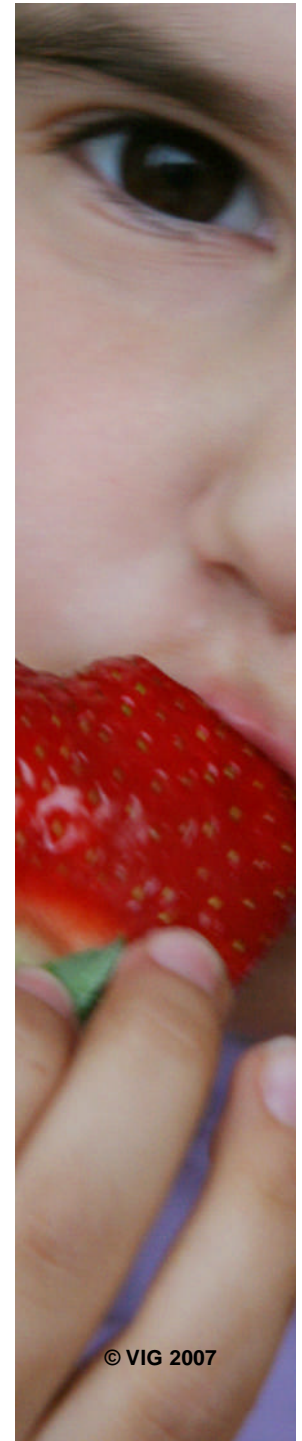

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

Wat zeggen de cijfers?

Leerlingenbevraging (VAD):

- Significante verschillen tussen middelengebruik ASO/TSO/BSO leerlingen (cannabis, alcohol, ...)

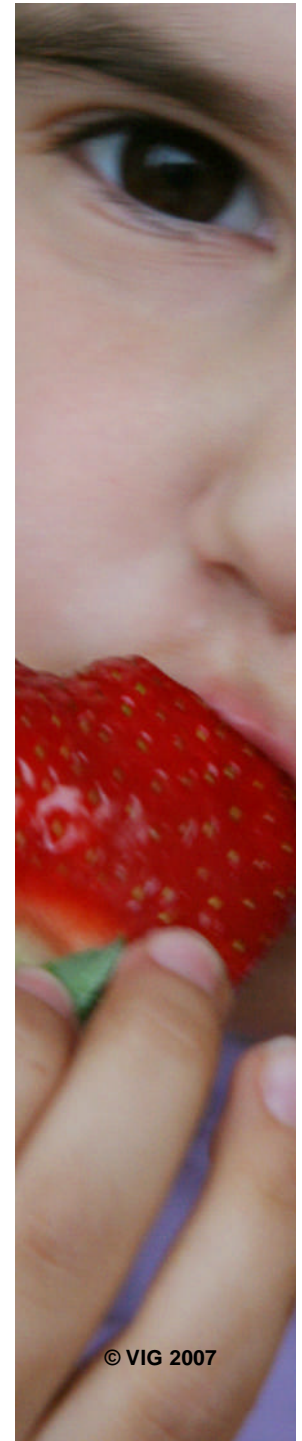

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

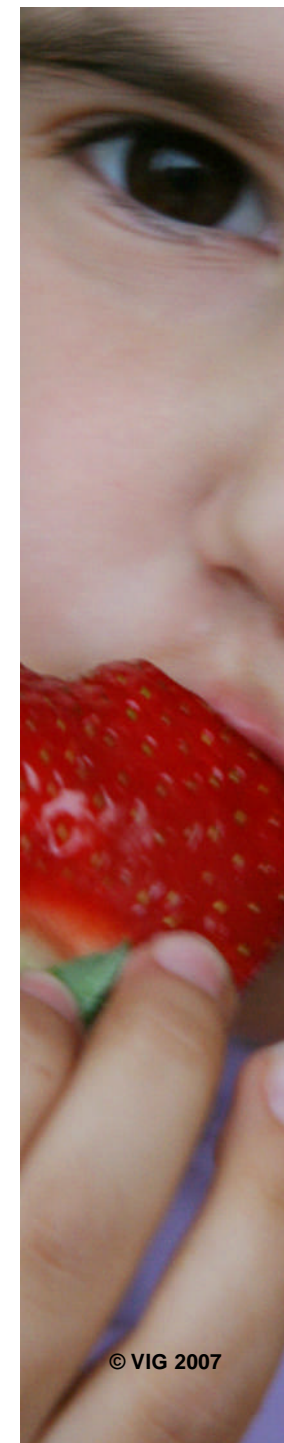
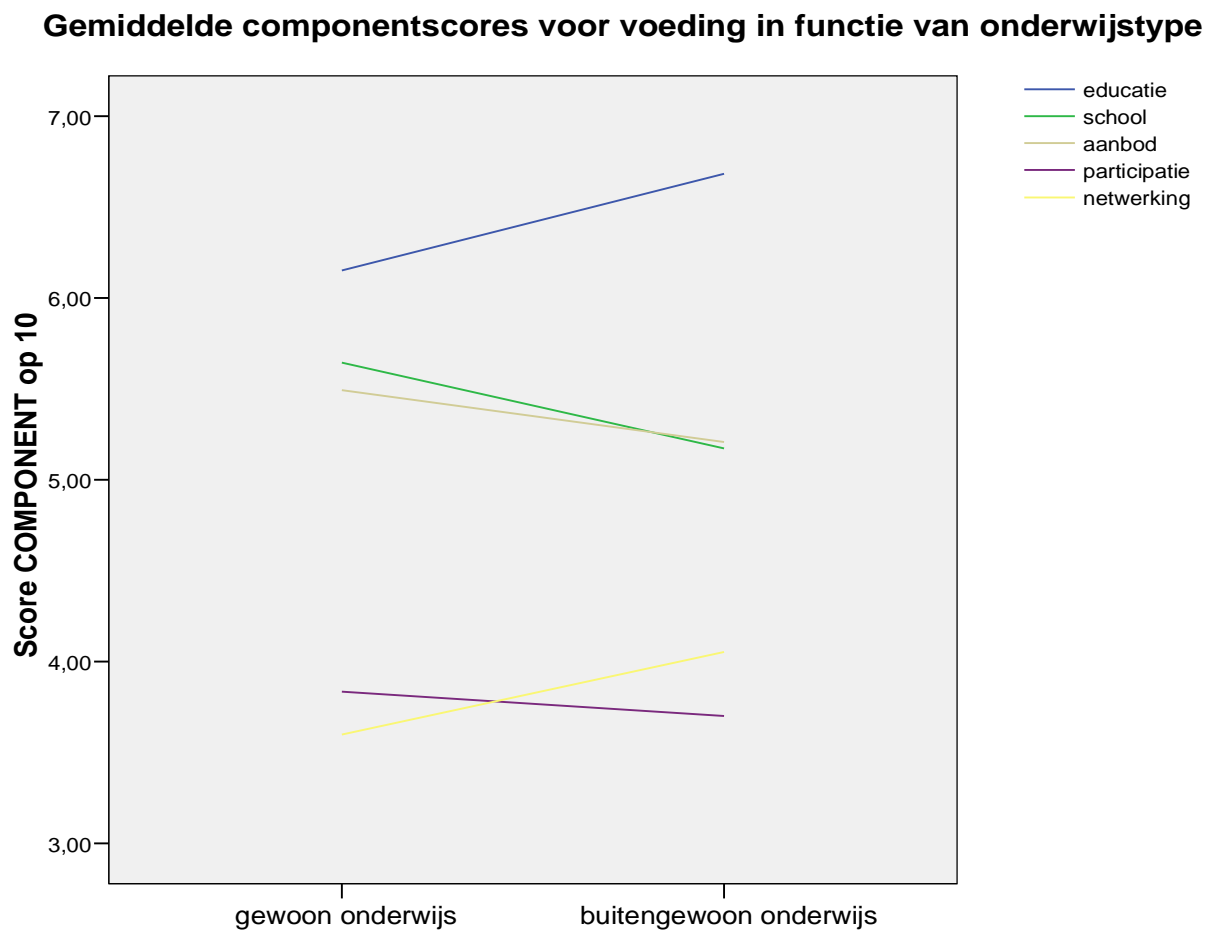
Wat zeggen de cijfers?

Indicatorenbevraging (VIG):

- Verschillen tussen regulier en buitengewoon onderwijs (voeding, tabak)
- Significante verschillen tussen onderwijsvormen SO (voeding, tabak)
- Hard evidence?

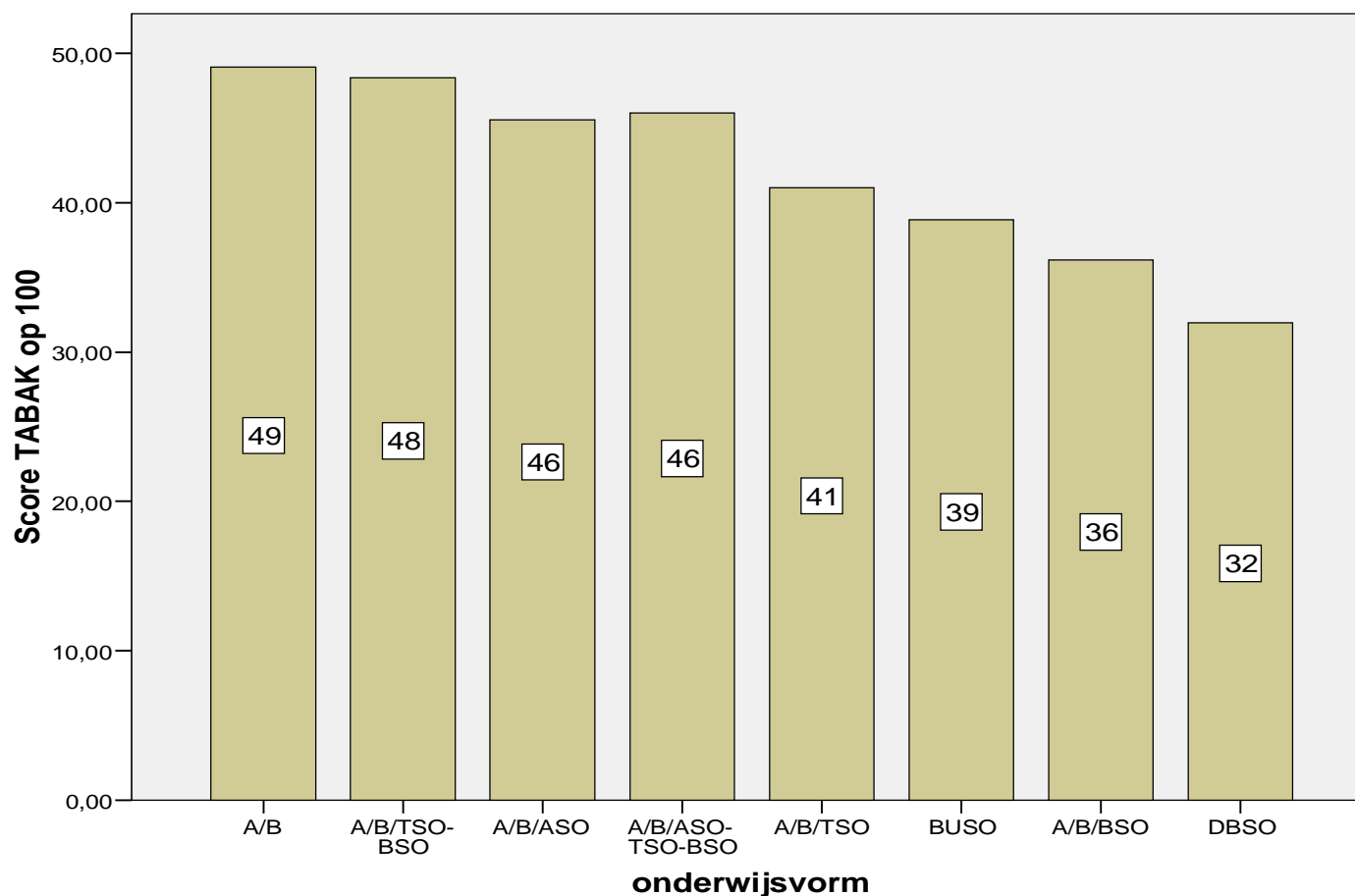

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

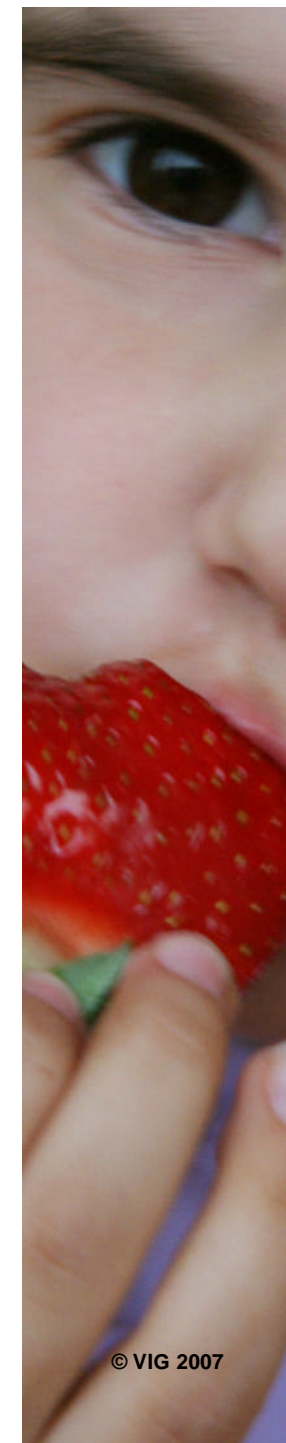

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

Score tabak op 100 in functie van onderwijsvorm

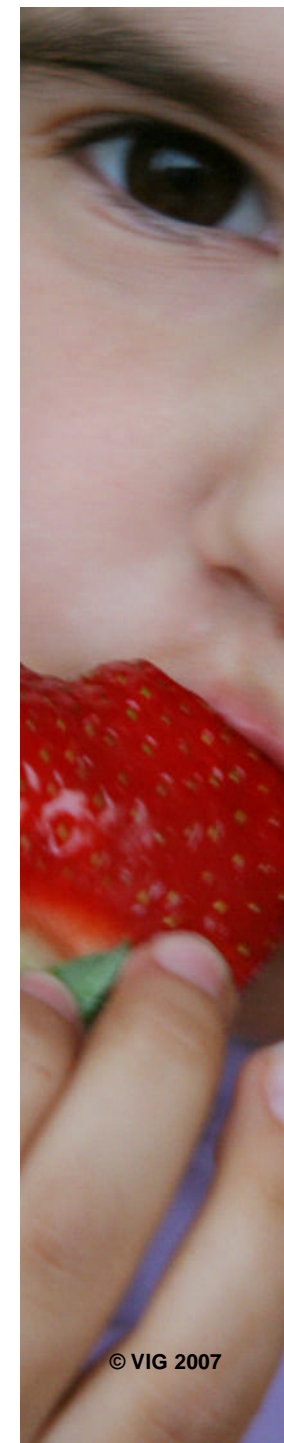
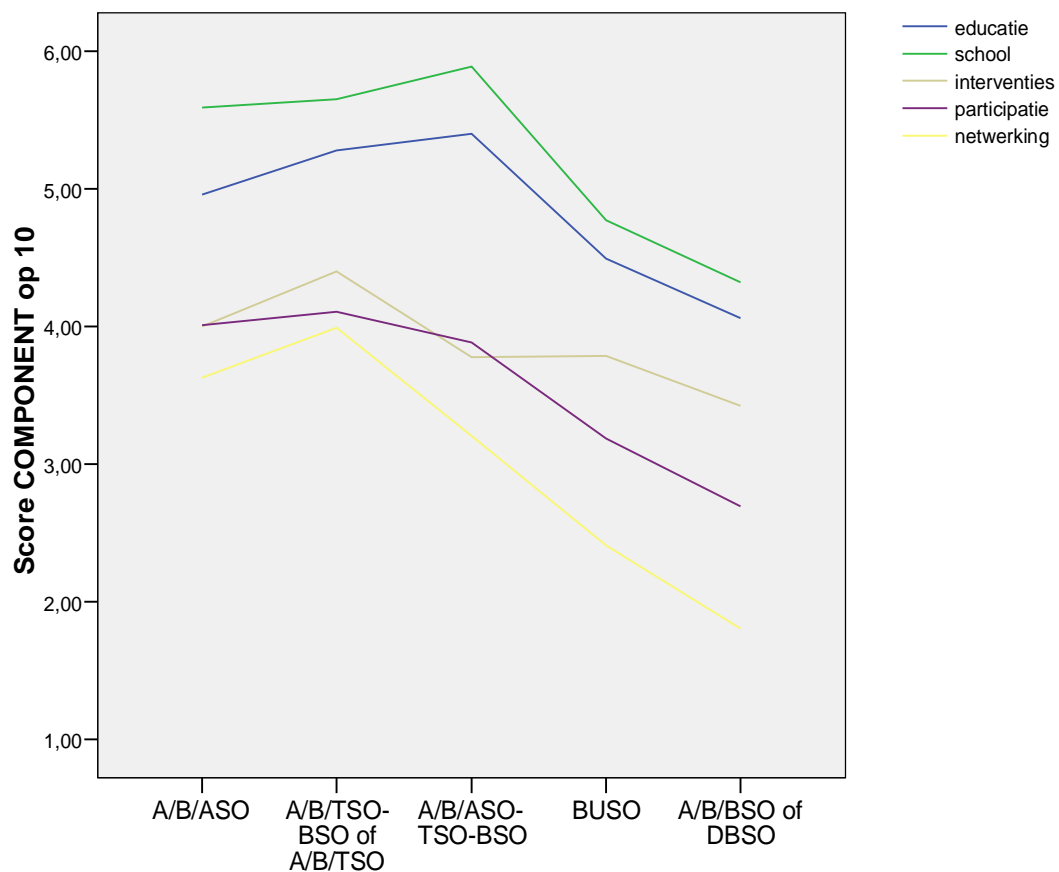
Indicatorenbevraging 2006 (VIG)

© VIG 2007

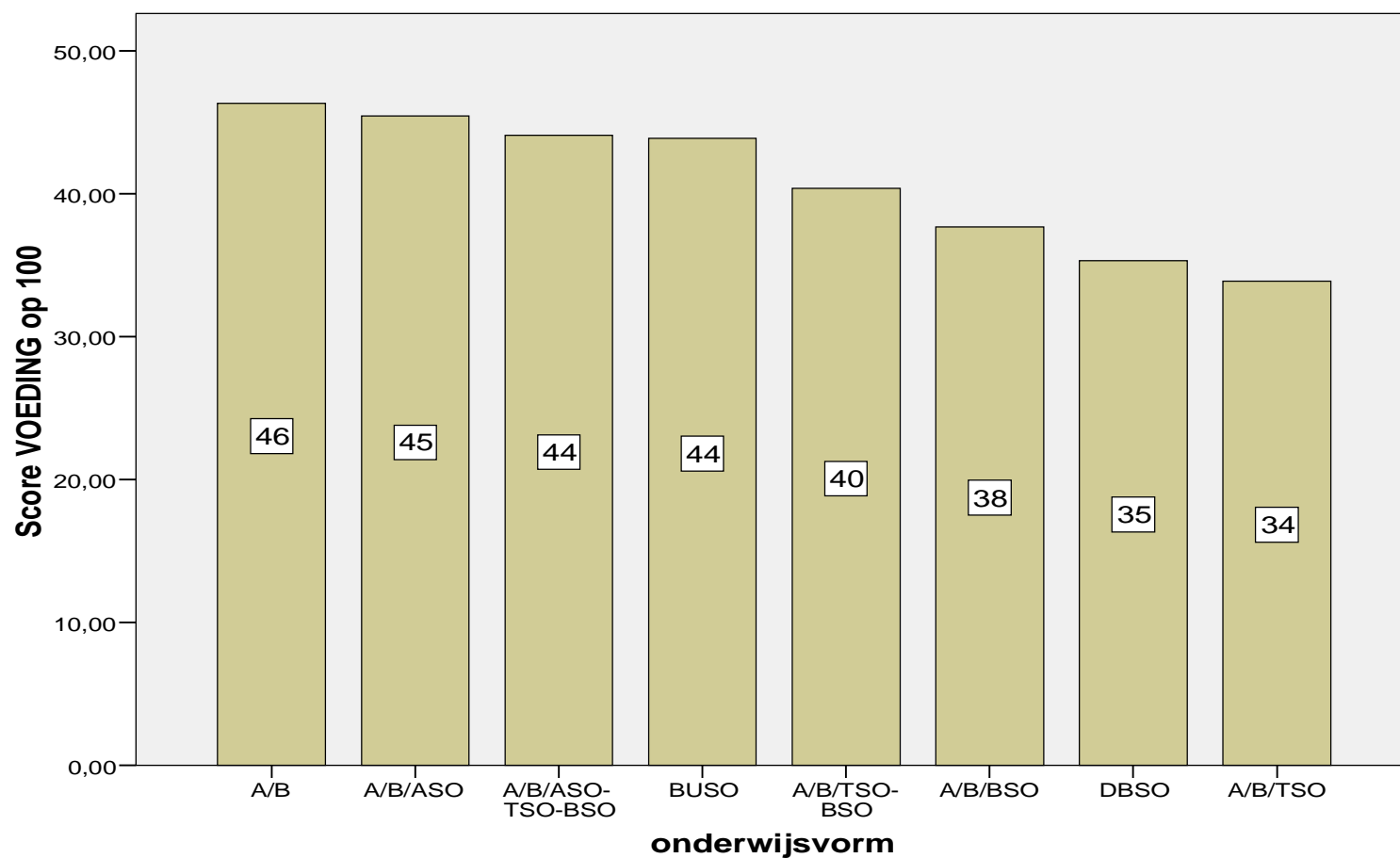
Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

Gemiddelde componentscores voor tabak in functie van onderwijsvorm

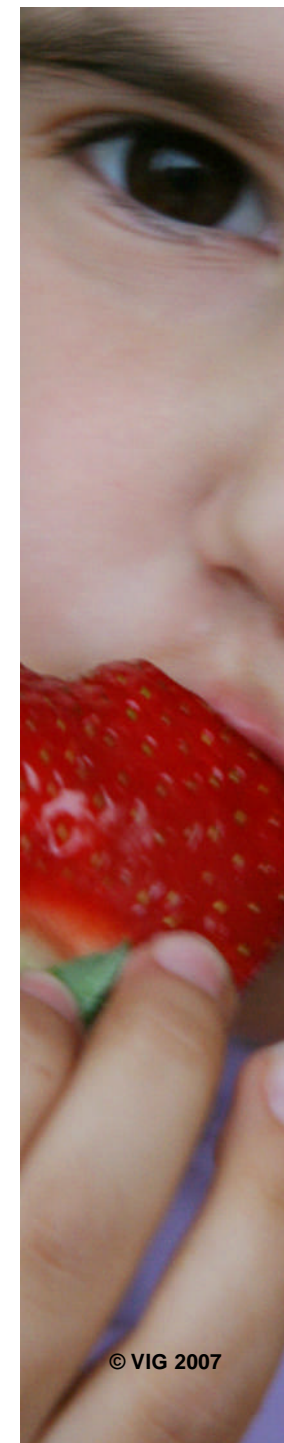

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

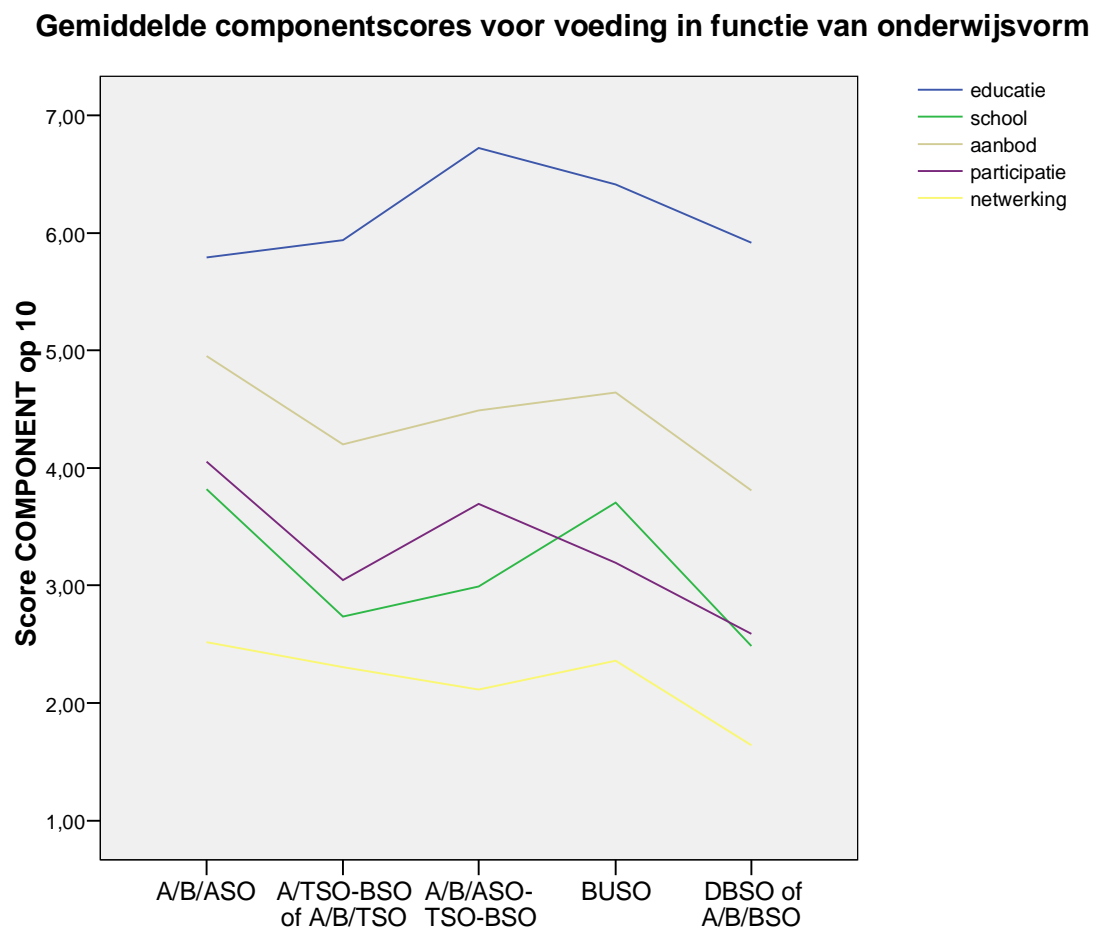
Score voeding op 100 in functie van onderwijsvorm

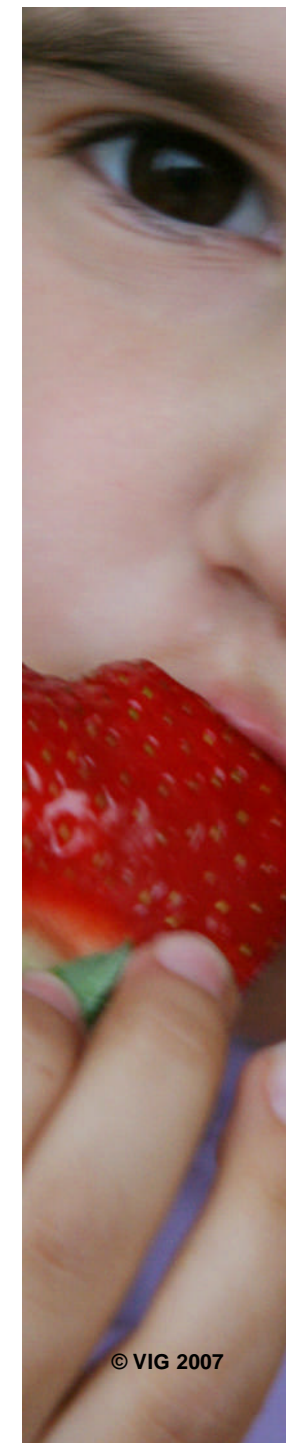
Indicatorenbevraging 2006 (VIG)

Gezondheidsbeleid op school en kansengroepen:

Indicatorenbevraging 2006 (VIG)

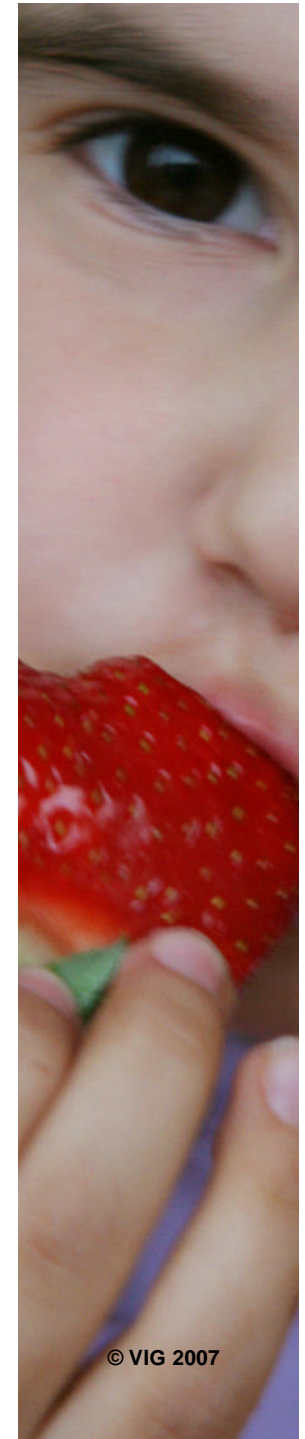
Gezondheidsbeleid op school en sociaal-economische gezondheidsverschillen:

Het werkt!

- ‘Doelgroepbewuste’ interventies
- Aandacht voor omgevingsinterventies
- Geschikte communicatie naar leerlingen en ouders kansengroepen
- Ondersteund door remediërende werking
- Ondersteund door algemeen doelgroepenbeleid (nationaal, lokaal)

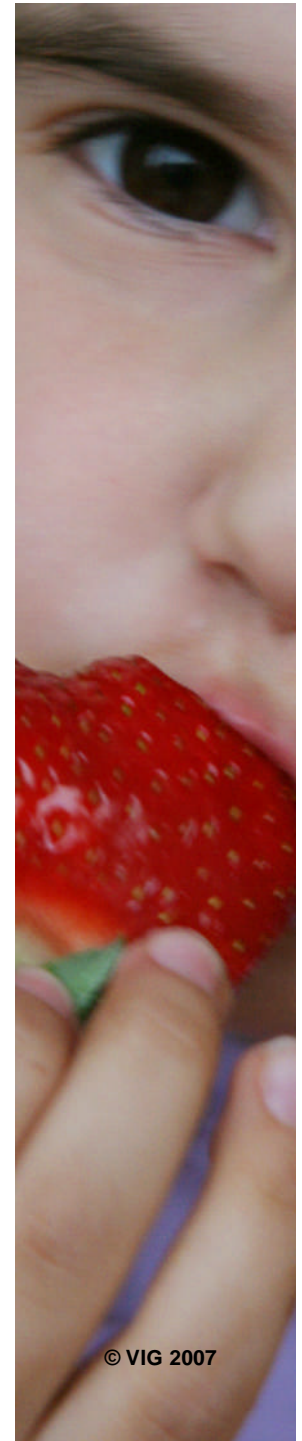
Werkt het?

- Evidence of geloof?
- ‘Doelgroepspecifieke’ interventies?

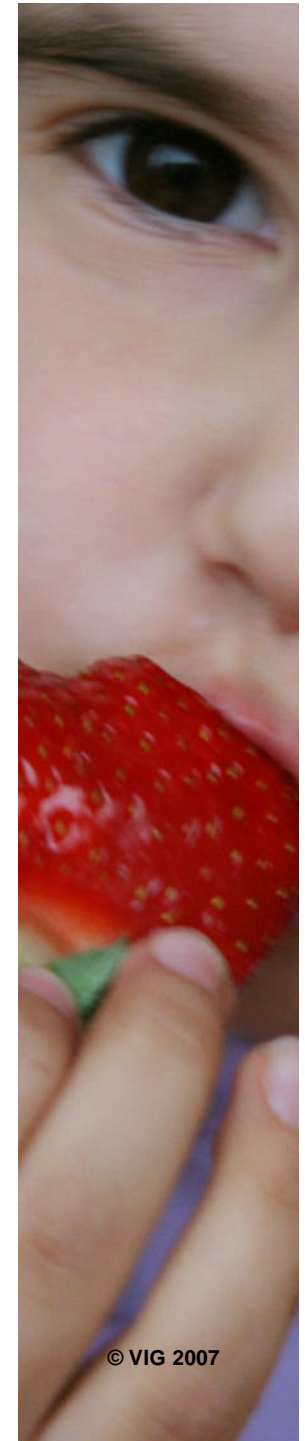
Gezondheidswerking op school: ruime definitie

- Fysiek, socio-emotioneel, psychisch welbevinden
 - ≠ versterken elkaar
bv.: middelengebruik
 - Kinderen = volwassenen
bv.: voeding
- Positieve visie: proactief versus reactief
 - Moeilijker, want kloof
bv.: sociaal (onaangepast) gedrag
 - Noodzakelijk(er), want anders stigmatiserend
bv.: faalangst

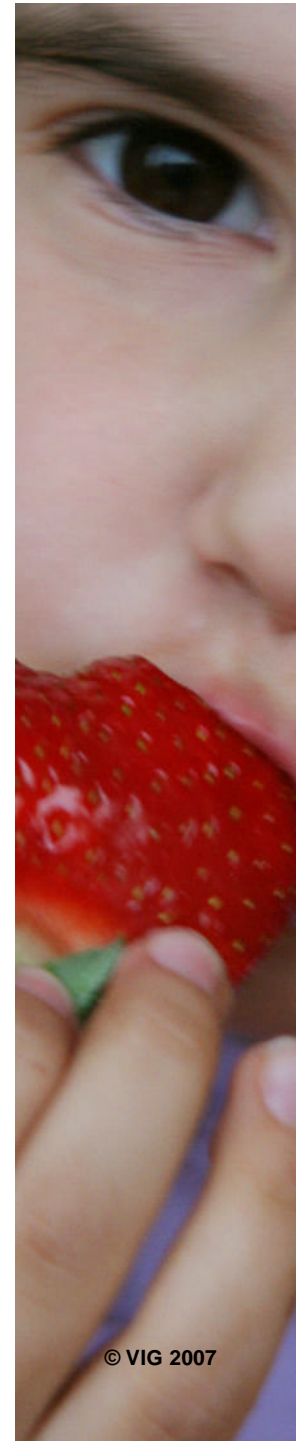
Gezondheidswerking op school: ruime definitie

- Gedrag versus gedragsdeterminanten
 - Heterogeniteit kansengroepen!
bv.: RSV in multiculturele klas
 - Sociaal-economisch
bv.: tractatie verjaardag
 - Sociaal-cultureel
bv.: 'machocultuur'
 - Minder invloed vanuit school?
bv.: voedingspatroon tweeverdieners
 - Grotere kloof met schoolcultuur
bv.: omgangsvormen

Gezondheidswerking op school: ruime definitie

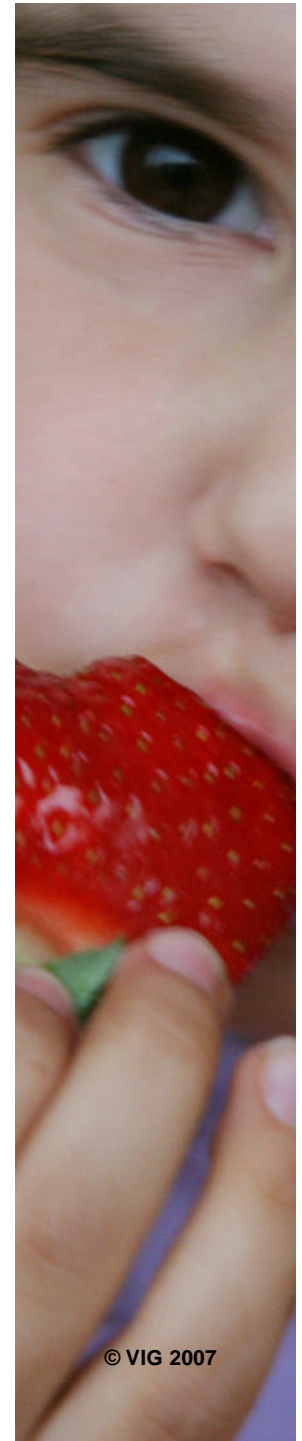
- Selectie van thema's
 - VDB: “gezondheidsbeleid op maat van de leerlingen”
 - ‘Awareness’ binnen thema's
 - Voeding en beweging (ifv obesitas, ...)
 - Geestelijke gezondheid (ifv depressies, mentale weerbaarheid, ...)
 - Leidraad: curriculum (ET/OD, leerplannen)

Gezondheidswerking op school: klas- en schooldidactiek

Valkuilen:

- Sterke overschatting belang van gezondheidsoverwegingen
bv.: roken
- Sociale omgeving als 'storende factor'
bv.: naschoolse sportactiviteiten
- Eindverantwoordelijkheid blijft bij individu (victim blaming)
bv.: brooddoos

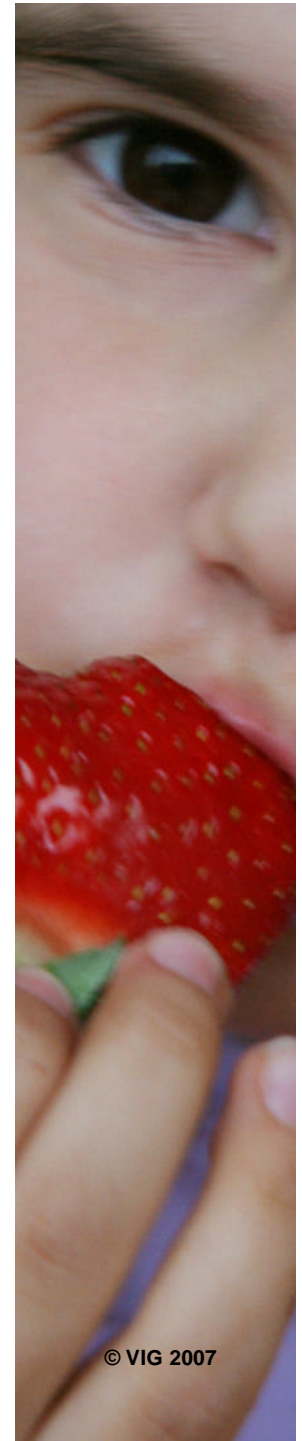

Gezondheidswerking op school: klas- en schooldidactiek

Leerinhouden:

- Sociaal leren
 - Verschillende(re) invloedsferen
 - Rolmodellen (bv.: sporters)
 - Belang van geïntegreerde boodschappen op school (klas-school, leergebieden)
- Waardenvorming
 - Grotere kloof
 - Aandacht voor motivatie/versterkende factoren
 - Positief op verschillen inspelen (bv.: alcohol)

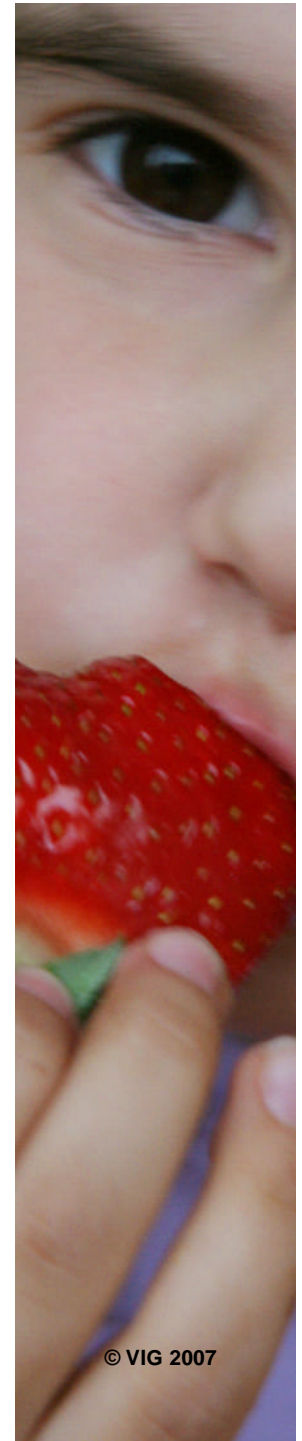
 Aansluiting bij leefstijl leerlingen zoeken door geïntegreerd én gedifferentieerd werken

Gezondheidswerking op school: klas- en schooldidactiek

Leerinhouden:

- Kennis: gelijke situatie, andere inhoud
bv.: wat is 'goede' maaltijd?
- Voldoende aandacht voor (sociale) vaardigheden
bv.: informatie zoeken
- Attitudes: nadruk op compatibiliteit
bv.: belang van beweging en sport
- Themaspécifiek

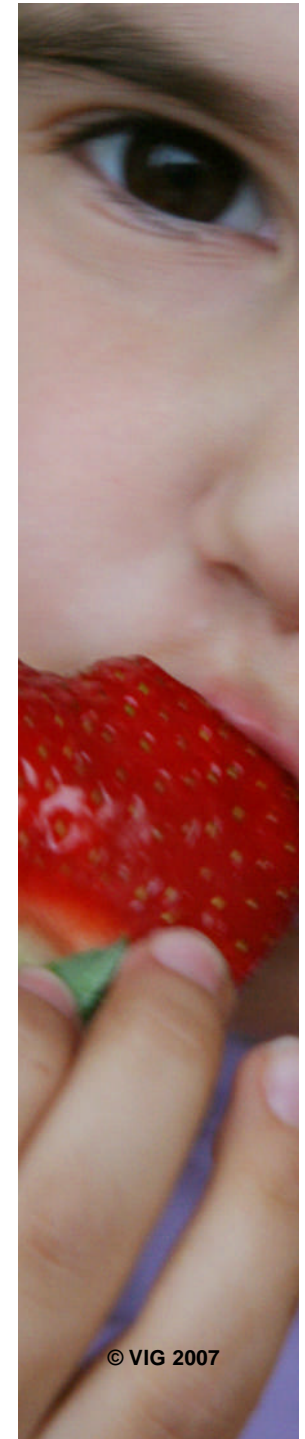

Gezondheidswerking op school: klas- en schooldidactiek

Casus tabakspreventie:

Het uitstellen van het beginnen roken

- Korte termijneffecten
- Risicoperceptie (+)
- Sociale vaardigheden ivm weerstaan sociale druk / aanbodsituaties (++)
- Sociale normen (+++)
- Zelfwaardegevoel (+++)

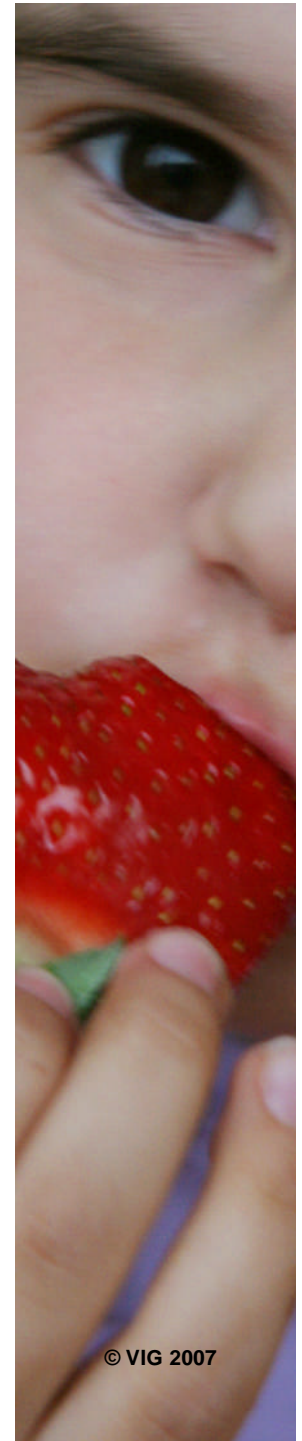

Gezondheidswerking op school: klas- en schooldidactiek

Casus voeding:

Aanzetten tot evenwichtig voedingsgedrag

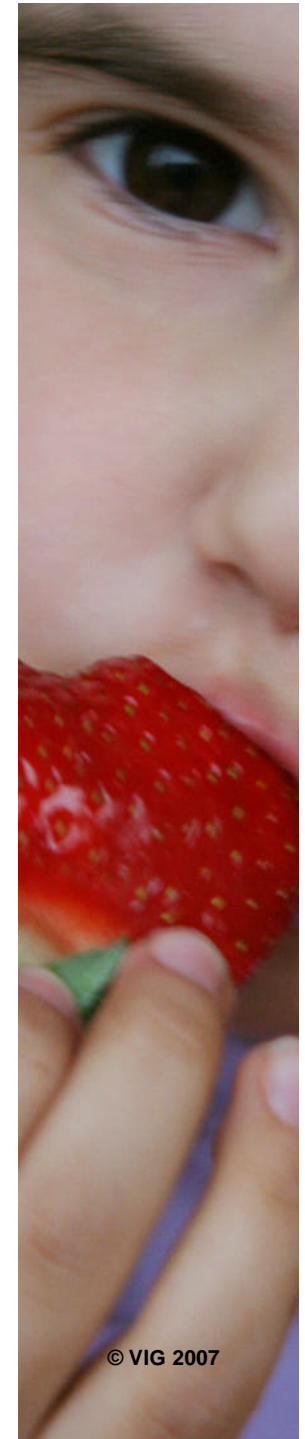
- Kennis: wat is gezond? (+)
- Bewustwording: Maar we eten toch gezond? (++)
- Technische vaardigheden (++)
- Sociale vaardigheden (sociale invloeden, keuzes maken) (++++)
- Socio-culturele vaardigheden (++++)

Gezondheidswerking op school: klas- en schooldidactiek

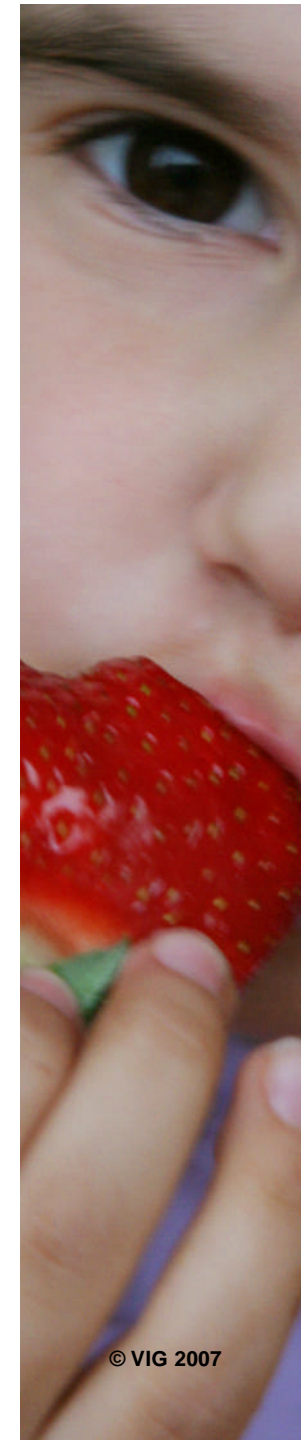
Werkvormen:

- Integratie binnen 'reguliere' werking
 - Belangrijkheid
 - Minste drempels
- Aandacht in verschillende vakken/lessen
 - Transfer
 - 'Kansengroepvriendelijke' materialen
- Projectonderwijs
 - Begeleiding
 - Succeservaringen
- Externe deskundigen
 - Opgepast voor verwarring
 - Onvoorspelbaar(der)

Planningsmodel gezondheidsbeleid: geïntegreerde werking

	Leerling	Klas	School	Omgev.
Educatie				
Struct. maatreg.				
Afspra-ken				

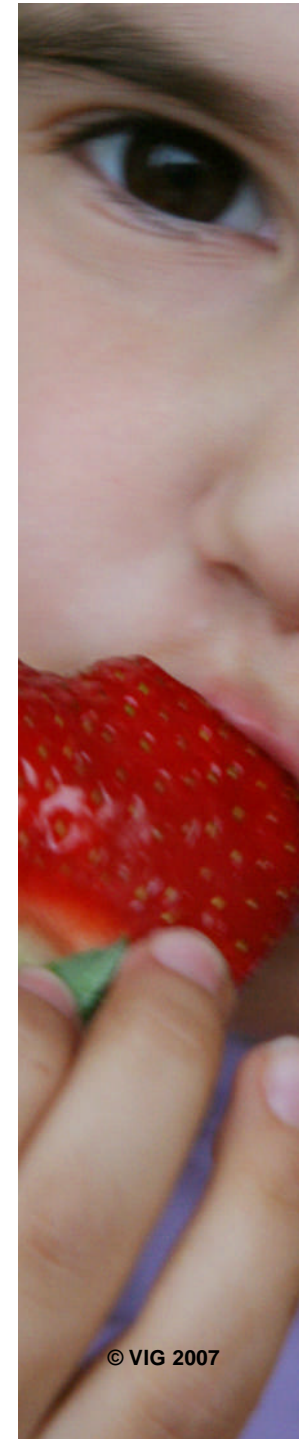

Gezondheidsbeleid: geïntegreerde werking en kansengroepen

Aandachtspunten:

- Leerlingniveau:
 - Belang schoolnabije leerlingenbegeleiding gezondheid
bv.: tienerzwangerschap
 - Communicatie: geschikt en afgestemd
bv.: luizen
 - Afspraken: determinanten!
bv.: tafelmanieren vs brooddoos

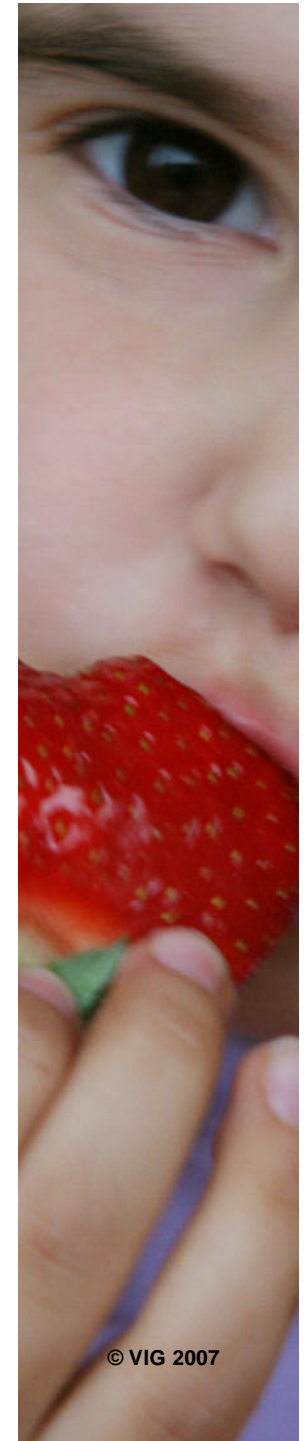
- Klasniveau:
 - In elke klas (België: gemidd. 7,7% kansarme kinderen)
 - 'Awareness' (zie didactiek)
bv.: projectdag 'feesten'
 - Niet stigmatiserend
bv.: L.O.: activiteiten, hygiëne, materieel, ...

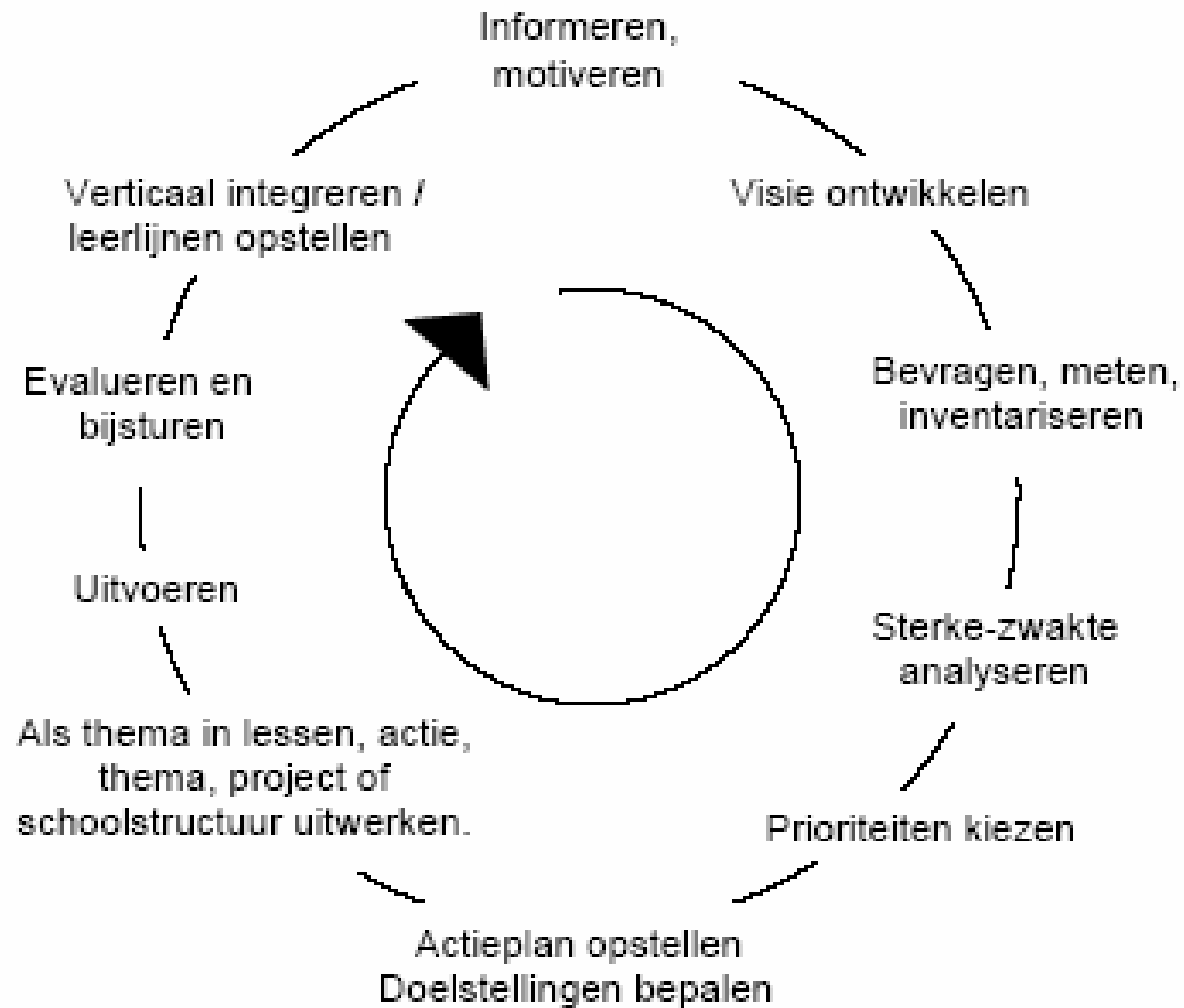
Gezondheidsbeleid: geïntegreerde werking en kansengroepen

Aandachtspunten:

- Schoolniveau:
 - Heterogeniteit kansengroepen
bv.: middelengebruik
 - Belang van structurele ('egaliserende') maatregelen
bv.: schoolmelk
 - Afspraken ≠ evidentie
bv.: handhygiëne
- Lokale schoolomgeving
 - School – thuismilieu: tweedeling vermijden
bv.: samenstelling maaltijden
 - Communicatie met ouders: geschikt naar inhoud en vorm
bv.: meerdaagse uitstappen

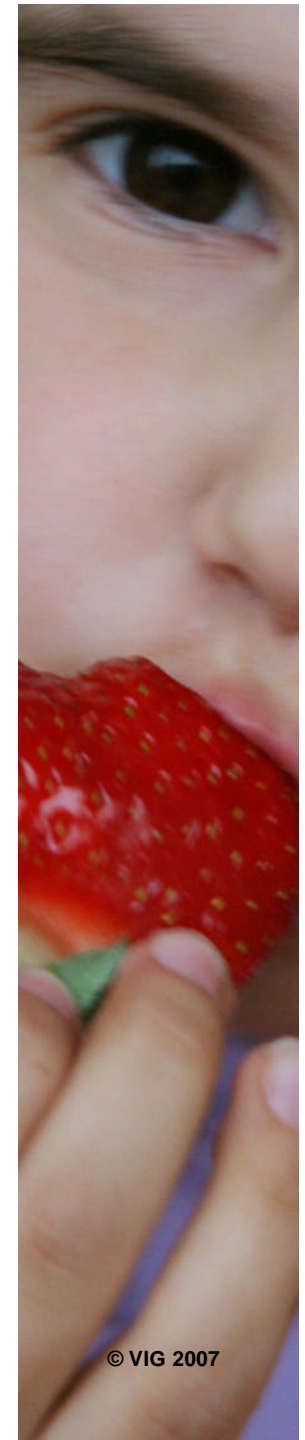

Gezondheidsbeleid: kwaliteitscyclus

Bron: VSKO, P.Wijckmans

© VIG 2007

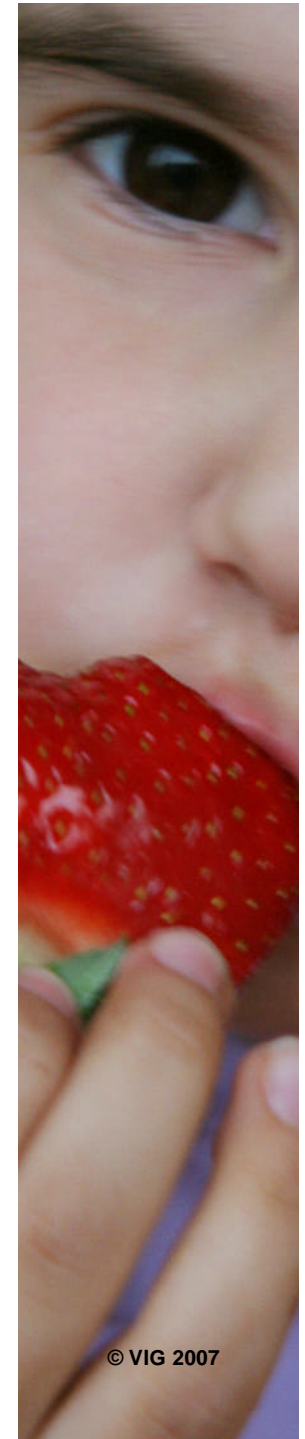

Gezondheidsbeleid: kwaliteitscyclus

Beginsituatie:

analyse behoeftes, mogelijkheden & verwachtingen

- Van vraag naar behoeftes
 - Ken de kansengroepen
bv.: Turkse koekjes
 - Specifieke determinanten
bv.: gebrek aan privacy
- Weerstand en percepties
 - Bij kansengroepen
bv.: naschoolse activiteiten
 - Bij schoolteam
bv.: opvattingen over armoede
-

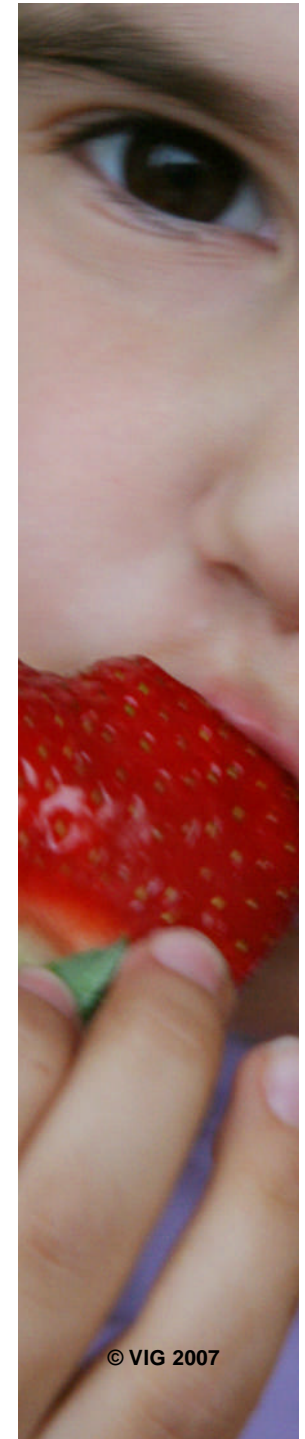

Gezondheidsbeleid: kwaliteitscyclus

Beginsituatie:

analyse behoeftes, mogelijkheden & verwachtingen

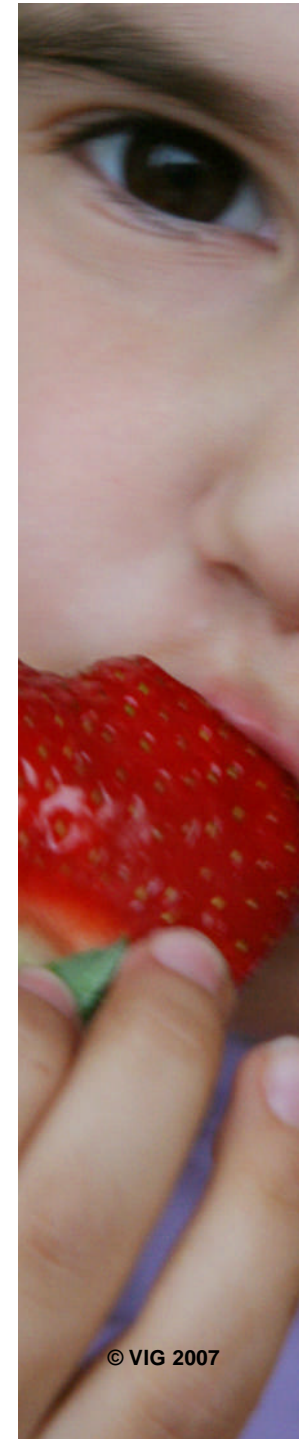
- Analyse obv:
 - Bestaande gegevens:
inzicht in kansengroepen op school
 - Communicatie met sleutelfiguren:
weerstand en perceptie schoolteam; specifieke behoeftes
 - Communicatie met kansengroepen:
specifieke behoeftes, perceptie IIn/ouders en inspraak
 - Nieuwe analyses:
specifieke behoeftes (Digg) en perceptie IIn/ ouders

Gezondheidsbeleid: kwaliteitscyclus

Kiezen van prioriteiten en planning

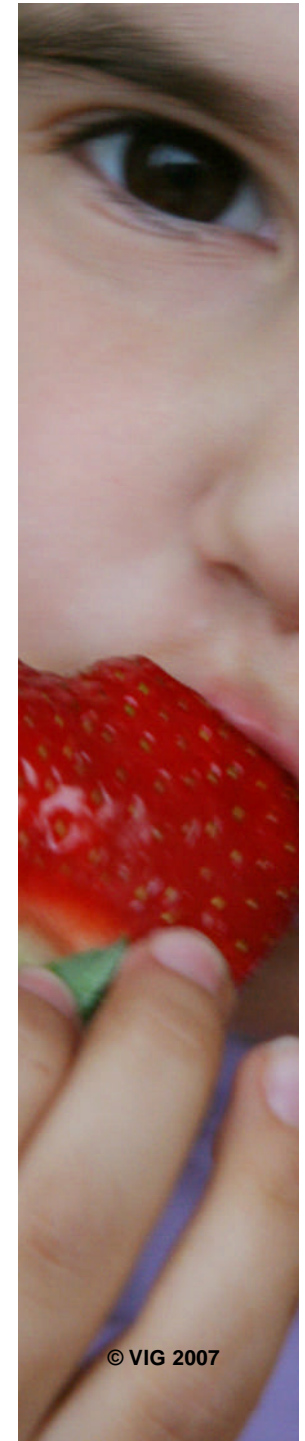
- Kiezen van prioriteiten
 - Kansengroepen geïntegreerd
bv.: voeding & beweging in BuO
- Strategiebepaling
 - Werkzame elementen
bv.: herkenbaarheid van actieve voedingsdriehoek voor Turkse/Marokkaanse gemeenschap
- Planning
 - Doelstellingen en acties:
afgetoetst op haalbaarheid, draagvlak
bv.: ouderactiviteiten

Gezondheidsbeleid: betrokkenheid

Betrokkenheid van schoolteam

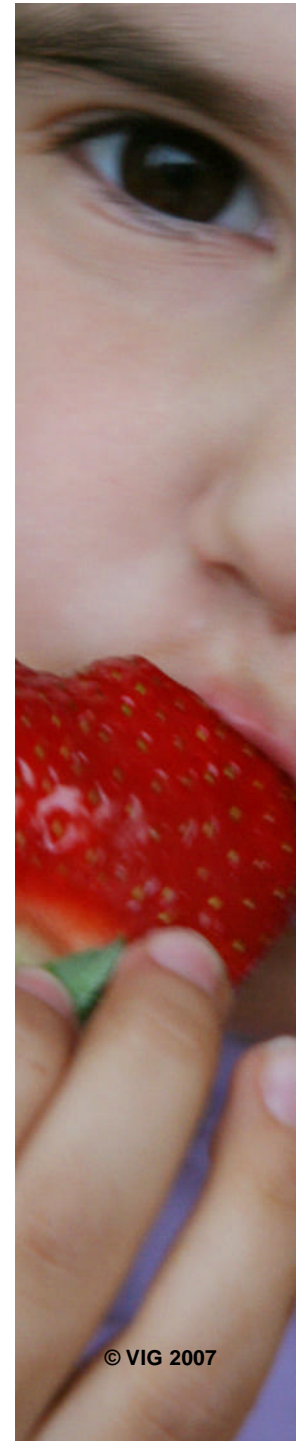
- Weerstanden slopen
 - Onderkennen eigen perceptie
bv.: stellingenspel
 - Inzicht in kenmerken en percepties (verschillende)
doelgroepen
bv.: intervisie met generatiearmen
- Interculturele (in brede betekenis)
competenties bevorderen
- Erkenning als professional

Gezondheidsbeleid: betrokkenheid

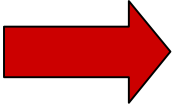
Participatie van leerlingen en ouders

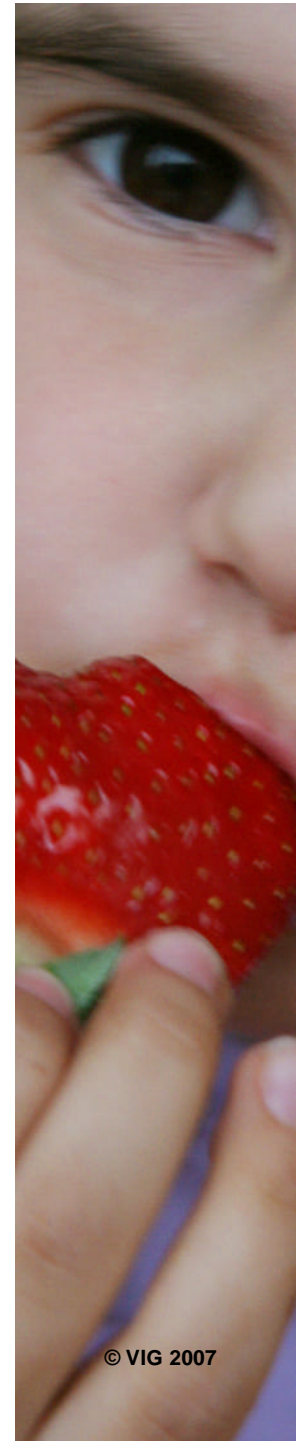
- Aandacht voor sociale kenmerken
 - Belemmerende factoren: cumulatie
bv.: taalvaardigheid
- Aandacht voor brede betrokkenheid
- Inspraak & initiatiefrecht (activering)
 - Participatiebereik/-fases

Gezondheidsbeleid: betrokkenheid

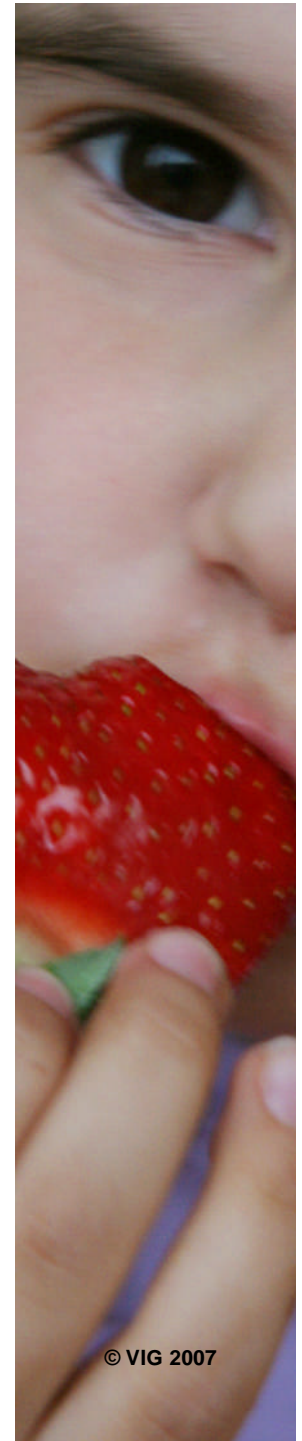
Participatie van leerlingen en ouders

- Aanspreken vanuit juiste motieven
 - Geschikte communicatie- en inspraakstructuren
 - Geschikte werkvormen
- Casus: communiceren over gezond eten en bewegen

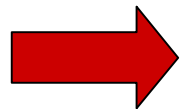
Wat heeft de school hiervoor nodig?

- **Materialen en methodieken**
 - Methodieken: 'Kansengroepvriendelijk'
bv.: link thuismilieu in tabakspreventie
 - Educatieve materialen: geschikt
bv.: taalgebruik
 - Projecten, acties: herkenbaar, niet stigmatiserend
bv.: biofruit
- **Deskundigheid**
 - Praktijkvoorbeelden!

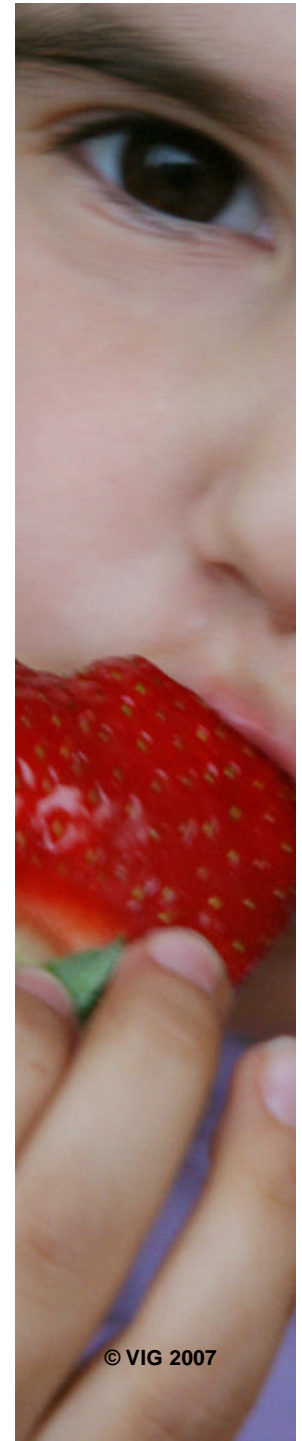
Wat heeft de school hiervoor nodig?

- Middelen
 - (extra)tijd
bv.: doelgroepenparticipatie
- Partners
 - Coachen van leraren en schoolteam
 - Leerlingenbegeleiding

‘Opportuniteit’:

community based werken

Een gezondheidsbeleid op school (ook) voor kansengroepen

- Duidelijke motivatie
- Uitgangspunt is doelgroepspecificiteit
- ‘Doelgroepbewuste’ werking
- Belang van effectieve communicatie
- ‘School en/in maatschappij’

